

אִזְפַּרְפָּם

ושננתם לבניד ודברת בם בשבתה בביתה ובלכתה בדרך ובשכבה ובקומה:

פרשת השבוע למשפחה • י"ד חשוון תשס"ח • 26 אוקטובר 2007

מושג השבוע: אשל

קריאה בשם אלוהים לדאגה לצרכי הזולת: לא הסתגרות של האדם באמונתו, אלא פתיחות לזולת להושיט לו יד. זוהי משמעות הקריאה בשם ה'. חכמי הגמרא אומרים זאת בצורה כה חדשה: "גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכנה" (בבלי שבת קכז, א).

בן ארצא

"וַיִּטֶע אֶשֶׁל, בְּבֵאֵר שָׁבַע; וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם ה', אֵל עֹלָם". (בראשית כ"א) חז"ל, כהרגלם, מפרשים את התיאור הבוטני הזה בצורה שונה לגמרי: אשל אלו ראשי תיבות של אוכל, שתייה, לינה. וכך מסמל האשל המקראי לא רק את הנוף הכנעני אלא בעיקר את הכנסת האורחים כמאפיין הבולט של אברהם, שמציב אותו בעמדת איש החסד. כך הופכת

פרשת וירא (בראשית יח-כב)

אצל הקדושים) נחשב מבחינת אברהם וגם אצל לוט (בפרק יט) לחובה מקודשת, למצווה. על פי "מעיינה של תורה" אברהם ולוט חדלו כביכול מלהיות בעלי הבית, כי היו מעמידים את כל ביתם לרשותו ולשימושו של האורח, עד שלא היו אלא כעבדו. אברהם אמר לאורחיו: "אל-נא תעבור מעל עבדך", ולוט הזמין אותם בלשון: "סורו-נא אל בית עבדכם". שניהם מזמינים עוברי אורח לביתם, נותנים להם מים ומזון משובח ומשרתים אותם, ואף מספקים להם חסות והגנה, כפי שעולה מסיפור לוט בסדום. חז"ל מפליגים בשבחו של אברהם אבינו ב"הכנסת אורחים", ולומדים ממנו כי "גדולה (=חשובה) הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכנה" (תלמוד בבלי, מסכת שבעות לה ע"ב או מסכת שבת קכז ע"א).

"וַיִּשָּׂא עֵינָיו, וַיֵּרָא, וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים... וַיֵּרָץ לִקְרֹאתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל, וַיִּשְׁתָּחוּ, אַרְצָה".

הנושאים המרכזיים בפרשה:

- אברהם מכניס אורחים
- הבשורה על לידת יצחק הצפוי
- השחתת סדום ועמורה והצלת לוט ומשפחתו
- אברהם ושרה בגר
- הולדת יצחק ומילתו
- גירוש הגר וישמעאל והתגלות המלאך להגר
- ברית אבימלך ואברהם בבאר שבע
- עקדת יצחק

נקודות לשיחה משפחתית

קראו את פסוקים א-ה'.

אגדות חז"ל מספרות שאוהלו של אברהם היה פתוח לארבע רוחות השמים. מה הבעיות שיכולות להתעורר כשהאוהל כל כך פתוח? מה עלול לקרות לו? מדוע בכל זאת פתח אברהם (על פי האגדה) את אוהלו מכל צדדיו?

קראו את פסוקים ו-ח'.

שימו לב - מה כוללת קבלת האורחים? אלו מילים בקטע זה מצביעות על מידת הזריזות של אברהם בקבלת אורחים? מדוע אברהם ממנה?

אלוהים שואל.

פרשת וירא עמוסה בסיפורים וכל אחד מהם פותח שער לדיון בנושאים רציניים, בשאלות מוסר, בערכים אנושיים ויהודיים מרכזיים. אולם הפעם, עם הילדים, נתמקד בהכנסת האורחים.

מצוות הכנסת אורחים היא אחת מהמצוות החשובות בתורת ישראל. חז"ל ייחסו לה חשיבות מיוחדת. המשנה מונה אותה בין המעשים שאת פירותיהם אוכל אדם בעולם הזה והקרן נשמרת לו לעולם הבא.

בתחילת פרשת וירא מתוארת בפרטי פרטים הכנסת האורחים. אברהם אבינו מלמד אותנו כיצד יש לטפל באורחים: בהתלהבות, במסירות ובנדיבות. המנהג אשר היה מקובל בעת ההיא בקרב שבטים נוודים (וגם כיום בעיקר

מה הכוונה שלו כשהוא מנחה את שרה כיצד לעשות עוגיות. האם היא אינה יודעת מה כמויות הקמח הדרושות להכנת עוגיות? האם אינה יודעת שיש ללוש את הבצק? מה דעתכם?

קראו את פסוק טז.

האורחים נחו, התרעננו ומשסיימו לאכול קם אברהם והלך אתם. מה החשיבות בליווי האורחים ביציאתם מפתח האוהל?

האם גם אצלכם נוהגים ללוות אורחים בצאתם מביתכם? האם קורה שאתם מתארחים והמארחים מלווים אתכם החוצה? מה המטרה של הליווי? האם לא מספיק להיפרד ליד הדלת?

לסיכום חלק זה: אברהם מתרגש ומשתדל להעניק לזרים אירוח כיד המלך. את דבריו לשרה יש המפרשים כך: הכיני בעצמך את העוגיות ואל תתני לשפחות שלך ללוש את הבצק, כי זו ההזדמנות שלך לקיים את מצוות הכנסת אורחים. בהתחלה יצא אברהם לקראת אורחיו וקיבלם מחוץ לפתח האוהל ולבסוף הוא ליווה אותם, מה שמעיד על כוונת הלב האמתית שלו כמארח. כשנגמרה הסעודה והגיעה השעה להיפרד, המארח כבר יצא ידי חובת קיום המצווה, אבל אם הוא ממשיך להשקיע מאמץ קטן אחרון ומלווה את האורח בדרכו חזרה - הוא מוכיח שאירוח בנפש חפצה מתוך שמחה ורצון רב. אורח שמלווים אותו חש שהיה רצוי ושלא היה לטורח.

דילוג אפולו

* אברהם אבינו מלמד אותנו את מצוות הכנסת האורחים ומחנך אותנו לענווה ולהכרת תודה בדרך של דוגמה אישית. הוא ממעט לדבר ומרבה לעשות. נסו לעקוב אחר פעולותיו ותנועותיו והציגו אותן בפנטומימה. אחד או יותר מבני המשפחה ימלא את תפקיד האורח/ים. אפשר לעזור לצעירים

ולקריין מהצד: אברהם משקיף על סביבות האוהל, מזהה אנשים, רץ לקראתם, משתחוה ארצה, מפציר בהם להיכנס, לרחוץ רגליהם ולהישען תחת העץ. מזרז את שרה ללוש עוגיות, ממחר להכין את האוכל, מגיש את המטעמים כשהם יושבים ואוכלים והוא עדיין עומד. הם משוחחים ואז כשהאורחים קמים הוא מלווה אותם.

* לאחר ההתנסות יספר ה'מארח' האם הרגיש שהוא מתאמץ? מה עשה בפועל? ה'אורחים' יספרו איך הרגישו. האם חשו שהיחס כלפיהם הוא חם ולבבי? האם חשו רצויים? * נציע לילדים: בפעם הבאה שנזמין אורחים (בני משפחה, שכנים, חברים מהגן או מבית הספר) - נתכונן לקראתם. נוסיף לרעיונות שהילדים מעלים: נבדוק מראש מה הם אוהבים לאכול, איזה קינוח הם מעדיפים, איזה משחק הם היו רוצים לשחק אצלנו. או שתוכלו לעזור בעריכת השולחן, בהכנת כרטיסים מקושטים עם שמות האורחים לצורך הנחתם על השולחן לפי מקומות הישיבה. * נברר במשפחה - כיצד אנחנו מכניסים אורחים? האם נהוגים אצלנו מנהגים מיוחדים? * נבקש מהילדים לבחור אורח (אמתי או דמיוני) ולהסביר מדוע בחרו דווקא באורח זה.

לסיכום,

יש לנו מה ללמוד ממעשיו הטובים של אברהם. החסד שלו הוא מקור כוח עבורנו, כמו תכונה שירשנו מאבינו הקדמון. קבלת אורחים בסבר פנים יפות, בשמחה ובבלבביות מוציאה מאתנו את הטוב שבנו. אם האירוח מסב לנו כמארחים נחת, זו סיבה טובה להודות לאורחים על נוכחותם ועל ההזדמנות שנפלה בחלקנו לארחם ולתת מעצמנו, שכן הנתינה ממלאת.

שבת שלום,
אילן אסולין

מוסר אוניברסאלי מול מוסר אלוהי

"א ויהי, אחר הדברים האלה, ויהאֱלֹהִים, נִסָּה אֶת אַבְרָהָם; וַיֹּאמֶר אֵלָיו, אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנְנִי. ב וַיֹּאמֶר קח נָא אֶת בְּנֶךְ אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אֹהֶבְתָּ, אֶת יִצְחָק, וְלֶךְ-לְךָ, אֶל-אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה; וְהַעֲלֵהוּ שָׁם, לְעֹלָה, עַל אֶחָד הֶהָרִים, אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹדִי."

בפרשת העקדה אברהם נאלץ להתמודד עם ציווי שנוגד באופן מוחלט את תפיסת העולם המוסרית האנושית: הוא מצווה להקריב את בנו יחידו קורבן לה'. רבים מהמפרשים והוגי הדעות רואים בעקדת יצחק חיזוק לטענה שלמוסר אין תוקף בפני עצמו, וכל תוקפן של המצוות המוסריות הם מכך שצווינו לעשותם על ידי ה'. זאת אומרת, המוסר הוא מוסר אלוהי ואין מוסר אחר עצמאי מקביל.

"הצו האלוהי לעקוד את יצחק ממוטט את כל אשר ידע אברהם בחייו ואת כל אשר לימד אחרים... העקדה היא עקדת המוסר האנושי והצבת הצו האלוהי במקומו..." (הרב אבינר, "העקדה, הצו האלוהי והמוסר האנושי"). לדברי

האם בהשקפת העולם הדתית יש מקום למוסר ולטוב כאמת מידה עצמאית? כלומר: האם יש מעמד עצמאי של טוב ורע, שאינם תלויים בא-לוהים? בפרשת השבוע מתנגש המוסר האוניברסאלי עם הציווי האלוהי בשני מקרים: בסיפור הפיכת סדום ובסיפור עקדת יצחק.

"כ וַיֹּאמֶר ה', וְעַקֵּת סֵדִם וְעִמְרָה כִּי-רָבָה; וְחִטָּאתָם כִּי כָבְדָה, מְאֹד. כֹּא אֶרְדָּה נָא וְאֶרְאֶה, הַבְּצֻעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָלָה; וְאִם לֹא, אֶדְעָה. כֹּב וַיִּפְּנוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים, וַיֵּלְכוּ סֵדֶמָה; וְאַבְרָהָם עֹדְנוֹ עֹמֵד, לִפְנֵי ה'. כֹּב וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם, וַיֹּאמֶר: הָאֵף תִּסְפָּה, צָדִיק עִם רָשָׁע. כֹּד אוֹלִי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צָדִיקִים, בְּתוֹךְ הָעִיר; הָאֵף תִּסְפָּה וְלֹא תִשָּׂא לְמָקוֹם, לְמַעַן חֲמִשִּׁים הַצָּדִיקִים אֲשֶׁר בְּקִרְבָּה. כֹּה חָלְלָה לְךָ מַעֲשֵׂת בְּדָבָר הַזֶּה, לְהַמִּית צָדִיק עִם רָשָׁע, וְהִנֵּה בְּצָדִיק, כָּרָשָׁע; חָלְלָה לְךָ הַשִּׁפְט כָּל הָאָרֶץ, לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט. כֹּו וַיֹּאמֶר ה', אִם אֶמְצָא בְּסֵדֶם חֲמִשִּׁים צָדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר וְנִשְׂאֵתִי לְכָל הַמָּקוֹם, בְּעִבּוֹרָם."

זהו צו אלוהים ואברהם, שבפרשת סדום ציפה מאלוהים להתנהגות מוסרית וקיבל את מבוקשו, מבין שציווי זה אינו מוסרי. אברהם מבצע את צו האל האנטי מוסרי ללא שאלה. מפני שמחויבותו לאלוהים גדולה ממחויבותו למוסר האנושי וזהו המסר של עקדת יצחק.

כיצד יש להנחיל לילדינו את סיפור העקדה? בתור מי שמבקש לחנך את ילדיו לקיום מצוות ויראת שמים אני רואה צורך להעביר את המסר של העקדה בצורה ברורה ובד בבד להדגיש כי דרך ארץ קדמה לתורה. כשם שבניין בנוי על יסודות, כך גם התורה חייבת להיות מושתתת על המוסר.

ישי דאטלמן

אב לתלמידים בכיתה ב' ובגן קשת
בי"ס בן גוריון

אבינר ההוראות "לא תגנוב" ו"לא תרצח" אינן נובעות ממוסר אוניברסאלי אלא מצו אלוהי, הוראות אלו לא ישתנו עם השתנות ההרגשות והתובנות החברתיות של האדם אלא הן תקפות לעולם מפני שצוו על ידי אלוהים.

גישה זו ששוללת את המעמד של טוב עצמאי קשה לי מאוד כאדם בכלל וכאדם דתי בפרט. איך יתכן שאין טוב עצמאי והטוב מיוצג רק לפי מה שציונו אלוהים בשרירות לבו?

בפרשת סדום, אברהם רואה באלוהים אל שפועל לפי אמות המידה המוסריות, והוא תובע ממנו: "תְּלַלָּה לְךָ מַעֲשֵׂת בְּדָבָר הַזֶּה, לְהָמִית צְדִיק עִם רָשָׁע". ואלוהים אכן מקבל את דבריו.

בעקדת יצחק, אברהם נתקל בציווי שסותר את ערכי המוסר, הציווי הזה אינו מוסרי, הוא לא יכול להיות מוסרי, אבל

הטיעון השני נגד הצפייה בטלוויזיה הוא נגד אופי החוויה. החוויה הטלוויזיונית היא פאסיבית בעיקרה (חוץ משליחת מיסרונים, מי ששולח...). נכון שרצוי שהילדים שלנו לא יהפכו לזומבי, אבל גם האזנה להרצאה באוניברסיטה היא לא מעשה אקטיבי. אם במהלך השבוע הם הולכים לבית הספר, נפגשים עם חברים, רוקדים, מבשלים, משחקים כדורגל, מציירים, קוראים, משחקים משחקי דמיון... סימן שהם יצורים בריאים שחלק מהצרכים שלהם כולל ריקון המוח מכל מחשבה ופשוט לתת לו מנוחה.

כשהיינו ילדים ונשארו בבית בפיג'מה, חולים, צפינו ב"קישקשתא", "רגע עם דודלי", "הבית של פיסטוק", "מנהרת הזמן", "בית קטן בערבה" מהבוקר עד הערב, כל מה שהיה. היום נחשבות התוכניות האלה לקלאסיקות שלא ניתנות לערעור. מי יודע אולי ההורים של שנת 2027 יביטו אחור בגעגוע סנטימנטאלי לתוכנית ה"בראציות" "וינקס" או לפחות ל"אליק ובליק" שואלי הקושיות.

גליה כספי

אם לתלמידה בכיתה ב' קשת
בי"ס בן גוריון

מאגנינים אדג'ה יאג'ר פ' קפאל "גשר"
פאטאלאג'אג'ים אפאלאג'ים
אפ' מאלאג'א פאפאל "קש"ר?
פאקלל אפ'ל:
052-6040704

פאפאל אפ'ל:
www.gesher-mazkeret-batya.org.il

דאוס אקס מכינה

השד הנורא, כך מספרת האגדה המודרנית, הוא אליס, מיני ומטומטם, והכי מפיח - הוא מאיים להפוך את הילדים המופלאים שלנו למפלצות בנות דמותו.

הטרנד החדש של ההורות הוא לקטר על ההנאה של ילדינו, ההנאה בצפייה בשד הטלוויזיוני. למה אנחנו בעצם מתנכלים לתחביב שלהם? שני טיעונים מרכזיים עולים כשמדברים על הטלוויזיה כמכשיר עוין.

הטיעון הראשון הוא שהמסרים המשודרים, הם מסרים שלילים ומסוכנים. טיעון זה לא לוקח בחשבון את המציאות ה"פוסט מודרנית" שאנחנו חיים בתוכה. מציאות זו חושפת את כולנו לאין-ספור פרטי מידע חשובים, אזוטריים, מעניינים וטיפשיים. ואנחנו, כצרכני המידע, לומדים לסנן אותו, מגיל ינקות, לא תמיד בסדר ה"חשוב". אנחנו זוכרים מי זכה באירוויזיון בשנת 1978 אבל לא זוכרים מי שלט בצרפת באותה שנה. במובן זה אי אפשר לצפות שהילדים שלנו יפלו רחוק מהעץ, גם הם חשופים לאין-ספור פרטי מידע שאת חלקם הם אוספים מהטלוויזיה וגם הם לא תמיד יזכרו אותם בסדר ה"נכון". גם אם לא תהיה בביתם כלל טלוויזיה, הם עדיין יאגרו במוחם גם שטויות.

הפחד הדמוני, שהטלוויזיה היא שמחנכת את ילדינו, נובע מחוסר לקיחת אחריות מצד הורים על חינוך ילדיהם. האחריות של ההורה לחינוך הילד שלו היא כמעט בלעדית, הוא מחנך אותו מטוב ועד רע, מוסר, אהבת אדם, סקרנות, אמפטיה, ועוד כהנה וכהנה תכונות. אם הילד שלך אליס זה לא כתוצאה מצפייה ב"צבי הנינג'ה", אלה בגלל שהוא גדל עם מסרים כוחניים בבית. הילדה שלך לא תהפוך ל"נותנת" של הכיתה, אם היא תצפה ב"בראציות", היא תהיה כזו אם הדמות לחיקוי בבית תשדר מסר חסר גבולות. אותה ילדה גם לא תשפר את התפיסה הקוגניטיבית שלה תוך כדי בהייה ב"בראציות" אבל מי מאתנו לא אוהבת לנוח לפעמים מול הסרט "Pretty Woman" וליהנות מריצ'ארד גיר המדהים.

הפינה השבועית

יהודה ארולה ראצברג

A cartoon illustration of Jerry the mouse from Tom and Jerry. He is peeking over a thick pink horizontal bar. Jerry has a mischievous expression, with wide eyes and a small smile. He is holding the bar with his right hand. His body is light brown with darker brown outlines. The background is white.

פיכל